

Naturmangfoldlovens potensial som verktøy for en økosystembasert forvaltning

Hans Chr. Bugge

Hva er økosystembasert forvaltning?

NB! «Økosystem» er definert i loven, men ikke økosystembasert forvaltning,

Det er ingen omforent definisjon internasjonalt, men noen hovedelementer går igjen:

Mål: å bevare økosystemers «integritet» - struktur, funksjonsmåte og produktivitet - slik at økosystemtjenestene kan opprettholdes på lang sikt

Hva kreves? Krav til både saksbehandling, «systemet», og vedtaks innhold:

- kartlegging av økosystemets egenskaper og sårbarhet,
- klarlegging av virkninger på økosystemet av inngrep/påvirkninger,
- klarlegging av samlet belastning på økosystemet, men også av samfunnsmessige forhold,
- dette krever en «helhetlig» tilnærming («holistic approach»),
- målet om å bevare økosystemet og kunnskapen om samlet belastning er avgjørende (evt. «skal veie tungt») ved avgjørelser i enkeltsaker etter sektorlovgivning.
- I varierende grad: «balansering» mot - og mellom - økonomiske og sosiale samfunns mål.

I forvaltningen av naturmangfoldloven selv er potensialet stort.

Jf.

- lovens formål (§ 1),
- forvaltningsmål for naturtyper og økosystemer (§ 4). «Målet er også at økosystemers funksjoner, struktur og produktivitet ivaretas - så langt det anses rimelig».
- forvaltningsmål for arter (§ 5)
- prinsippene om kunnskapsgrunnlaget (§ 8) og «økosystemtilnærming og samlet belastning» (§ 10)
- muligheten for kvalitetsnormer for naturmangfold, herunder økologisk tilstand (§ 13),
- reglene om høsting (§ 16, 4. ledd, «artens funksjon i økosystemet») og «annet uttak» (§ 17 og § 18).

Mao:

Vedtak i både artsforvaltningen og områdevernet etter loven ikke bare kan, men **skal** være økosystembasert.

Lovens virkemidler er de viktigste for å sikre en økosystembasert forvaltning av norsk natur.

Men hva med vedtak og tiltak som ikke er hjemlet i loven selv?

- Ødeleggelse av et økosystem krever ikke tillatelse etter naturmangfoldloven.
- Sektormyndighetene og kommunene har stort sett et vidt skjønn og står formelt sett temmelig fritt i forvaltning av egen lovgivning.
- Ja: Det er krav om konsekvensutredninger, kunnskapsgrunnlag mv.
- Og ja: De skal legge prinsippene, herunder § 10, til grunn «som retningslinjer» ved utøving av offentlig myndighet, og begrunne vurderingen, men har selv siste ord om deres innhold og vekt.
- Naturmangfoldloven ikke formelt overordnet annen sektorlovgivning, ingen formell kopling,
- Og de har sine egne mål ... og tilsvarende fagkompetanse.

Hvor ligger potensialet for å gjøre noe med dette?? (Innenfor någjeldende lov)

- I kartlegging av og informasjon om økosystemers egenskaper, verdi og sårbarhet.
- I miljømyndighetens aktive rolle i arbeidet med konsekvensutredninger, herunder klarlegging av samlet belastning.
- I offensivt arbeid med områdevern.
- I informasjon om hva § 10 innebærer i forvaltning av andre lover og hvordan det skal oppnås (Jf. Miljøverndepartementets veileder om dette).
- I insistering på § 10 og forvaltningsmålene. ...
- Mer?

Til syvende og sist: politiske prioriteringer sentralt og lokalt.

Et særlig problem: økosystembasert forvaltning av våre sjø- og havområder

Naturmangfoldloven gjelder fullt ut bare ut til territorialgrensen.
(Men økosystemet stopper jo ikke der)

Utenfor gjelder forvaltningsmål og prinsipper bare «så langt de passer» (§ 2).

Lovmotivene:

«Med uttrykket «så langt de passer» tas det høyde for at enkelte bestemmelser etter sitt innhold ikke får anvendelse på kontinentalsokkelen, men vil kunne gjelde i sonen, eller omvendt – evt. at deler av bestemmelsene ikke er relevante til havs. At bestemmelsene gjøres gjeldende i dette området vil ikke innebære en overføring av myndighet mellom sektorlov og naturmangfoldloven.»

Hvorfor denne reservasjonen var nødvendig fremstår som en gåte ...